

Зайцев О. В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту,

Сумський державний університет

E-mail: zavdnevnik@ukr.net

МОНЕТАРНА ІНФЛЯЦІЯ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНДЕКСОМ ЦІН НА ПРОДУКЦІЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті пропонується новий (інноваційний) механізм чисельної оцінки показника інфляції, що ґрунтується на оцінці грошей витратами праці. Оцінка грошей, що складають показник ціни, показує кількість грошових знаків, що «обслуговує» або «припадає» на одиницю людської праці. Такий показник характеризує саме гроші щодо витрат праці, а не товар щодо витрат грошей на його купівлю. Такий показник є монетарним показником. На нашу думку, монетарна інфляція є тим каталізатором, який викликає зростання цін. Монетарна інфляція є причиною росту цін, а не навпаки (принаймні у даному дослідженні). Випереджувальна тенденція росту індексу монетарної інфляції щодо індексу цін має випереджувальний термін від півроку до двох років. Показники монетарної інфляції та показники зростання цін — це різні показники, які є відносно самостійними, але за певних умов є взаємопов'язаними, як причина і наслідок.

Ключові слова: сутність інфляції, цінова інфляція, монетарна інфляція, ціни на сільськогосподарську продукцію, фонд робочого часу, ВВП, витрати людської праці, індекс монетарної інфляції.

МОНЕТАРНАЯ ИНФЛЯЦИЯ И ЕЕ СВЯЗЬ С ИНДЕКСОМ ЦЕН НА ПРОДУКЦИЮ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Зайцев А. В.

В статье предлагается новый (инновационный) механизм количественной оценки показателя инфляции, который основывается на оценке денег затратами труда. Оценка денег, формирующих показатель цены,

показывает количество денежных знаков, которые «обслуживают» или сумма которых «приходится» на единицу человеческого труда. Такой показатель характеризует именно деньги по отношению к затратам труда, а не товар по отношению к затратам денег на его покупку. Такой показатель является непосредственно монетарным показателем. На наш взгляд, монетарная инфляция является тем катализатором, который вызывает рост цен. Монетарная инфляция является причиной роста цен, а не наоборот (по крайней мере в данном исследовании). Опережающая тенденция роста индекса монетарной инфляции по отношению к индексу цен имеет опережающий период от полугода до двух лет. Показатели монетарной инфляции и показатели роста цен – это разные показатели, которые являются относительно самостоятельными, но при определённых условиях взаимосвязанными, как причина и следствие.

Ключевые слова: сущность инфляции, ценовая инфляция, монетарная инфляция, цены на сельскохозяйственную продукцию, фонд рабочего времени, ВВП, затраты человеческого труда, индекс монетарной инфляции.

MONETARY INFLATION AND ITS RELATION TO THE PRICE INDEX FOR AGRICULTURAL PRODUCTS

Zaycev O.

This article is about inflation in agricultural prices and also the theory of inflation. Among economists and financiers of different schools and areas no unity of views on the qualitative detection of phenomena such as inflation and, in particular, there is no reasonable mechanism for quantitative calculation of inflation. In academics has become common after the theoretical explanation they go to practical calculations of inflation and where all payments are replaced, it is replaced, such as the rate of inflation index rising prices. In our opinion, the index of price growth is not an indicator of inflation, this is only an indicator of price growth, which under certain conditions can be triggered as inflation but it is not inflation factors.

The article is offered a new (innovative) mechanism numerical assessment of inflation based on an assessment of the labor cost. Estimation of the money up prices index, an indicator such as the cost of human labor, or — valuation of market prices, — shows the number of banknotes that "serves" or "accounts" per unit of human labor. The relevance of this issue is due to the lack of a reasonable mechanism for inflation quantifying. Therefore, the purpose of this article is to describe the scheme for the numerical evaluation of the inflation rate, based on the money estimation by labor costs. Data for analysis were taken from the Statistical yearbooks for 2000-2014. It was established that monetary inflation shows the increase in price for agricultural products as load per unit of labor more by 26 times. In addition, the calculations showed that the growth rate of monetary inflation is above the growth rate of prices. The author have substantiated a direct proportion between monetary inflation and price index, and described future prospects of research in this field.

Keywords: the nature of inflation, price inflation, monetary inflation, prices of agricultural products, fund of working time, GDP, the labor input of human, monetary inflation index.

Постановка проблеми. Ця стаття є тематичним продовженням статті під назвою «Вимірювання цінності грошей», в якій було обґрунтовано та оприлюднено показник вимірювання монетарної вартості (цінності) грошей [1]. У згаданій статті на умовних прикладах було показано можливі варіанти взаємодії цінового (традиційний розрахунок) та монетарного (інноваційний метод) показників інфляції. Якщо статтю [1], а також роботи [2–5] можна вважати теоретичним підґрунтям обраної проблематики, то ця стаття є прикладом практичного застосування теоретичних принципів, а саме розрахунку монетарної вартості грошей. Нагадуємо, що монетарна оцінка грошей – це оцінка грошей, яка відмінна від їх субстанціональної оцінки на основі золота та відмінна від оцінки за допомогою їх купівельної спроможності з огляду на окремий товар або групу товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Інфляція як специфічна властивість економіки відома вже декілька століть. Однак попри це в економічній теорії не існує єдиного погляду на суть цього надзвичайно складного економічного явища...» [6, с. 232], – так починає вести мову про інфляцію А.С. Гальчинський, який під час видання книги [2] був радником президента України з питань макроекономічної політики. Не менш поважний український науковець М.І. Савлук зазначає: «Незважаючи на очевидність зв'язку інфляції зі знеціненням грошей, сутність цього явища не знайшла однозначного трактування в економічній літературі» [7, с. 193]. Відомий український науковець з політичної економії А.А. Чухно наголошував: «У найзагальнішому визначенні інфляцію можна визначити як підвищення загального рівня цін. Однак інфляційний процес набагато складніший» [8, с. 501]». На загальнотеоретичну неопрацьованість та практичну багатогранність визначення такого явища, як інфляція, звертали увагу й інші фахівці. Наприклад, К.С. Базилевич у підручнику «Макроекономіка» зазначив: «...інфляція – багатофакторний, багатовимірний і складний соціально-економічний процес, властивий ринковій економіці, який може бути спричинений різними подіями...» [9, с. 399]. Перелік дефініцій стосовно сутності інфляції та протиріч у її визначенні можна продовжити, наприклад, ознайомившись з роботою [1].

Серед економістів та фінансистів різних наукових шкіл та напрямів досі немає єдності поглядів щодо якісного визначення явища інфляції, зокрема не існує обґрунтованого механізму кількісного обчислення інфляції. Після всіх теоретичних викладок у практичній площині всі розрахунки інфляції замінюються таким показником, як індекс зростання цін. Наприклад, у статистичних щорічниках, виданих Державним комітетом статистики України, в розділі «Ціни і тарифи» читаємо визначення: «Індекс споживчих цін (індекс інфляції) є ...». Тобто з тексту такого визначення випливає, що «індекс споживчих цін» та «індекс інфляції» – це терміни-синоніми. Таке ж розуміння показника інфляції надається і в провідних підручниках [7, с. 199;

4 с. 502]. До речі, індекс споживчих цін на товари та послуги (ІСЦ) показує середній рівень цін за зазначений перелік товарів і послуг, так званий «споживчий кошик», за певний період, як правило, за календарний рік. У вітчизняних і зарубіжних наукових та навчальних джерелах індекс споживчих цін найбільш часто використовується як синонім слова «інфляція».

Отже, виникає питання, чи інфляція є самостійним процесом, відмінним від зростання цін, чи зростання цін і є безпосередньо процесом інфляції.

Повертаючись до визначень індексів цін, що надані у статистичних щорічниках України (розділ 4 «Ціни і тарифи»), звертаємо увагу на те, що всі інші індекси цін, окрім індексу споживчих цін, а саме «Індекс цін виробників промислової продукції», «Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами», «Індекс цін на будівельно-монтажні роботи», «Індекс тарифів на послуги пошти та зв'язку», «Індекс тарифів на вантажні перевезення», «Індекс цін інвестицій в основний капітал», не зазначені, як індекси інфляції. Тобто за визначеннями статистичних щорічників індекс споживчих цін – це водночас і індекс інфляції, а всі інші індекси цін і тарифів – не індекси інфляції, а лише індекси цін.

Заглянемо в ще більш вагомий документ, згідно з яким повинні формуватися загальнодержавні статистичні показники. Мова йде про міжнародний документ «Система національних рахунків 2008». У передмові цього документа говориться: «СНС-2008 призначена для використання всіма країнами і розроблена з урахуванням потреб країн, що знаходяться на різних стадіях економічного розвитку. Вона також є першоосновою для стандартів в інших областях економічної статистики, сприяючи інтеграції цих статистичних систем і приведення їх у відповідність з національними рахунками» [10, с. III]. Так ось, у тексті цього документу в багатьох місцях йде мова про інфляцію, але визначення інфляції відсутнє.

На нашу думку, індекс зростання цін не є показником інфляції, це,

можливо, лише тільки показник росту цін, який, за певних умов, може бути спровокований як інфляцією, так і не інфляційними чинниками. Наявність монетарної інфляції не завжди викликає підвищення цін [1]. Навіть можливі випадки, коли за наявності монетарної інфляції зростання цін може й не бути, мало того, ціни можуть навіть падати. На нашу думку, показником інфляції виступає монетарний чинник, який вимірюється за допомогою та з використанням показника витрат людської праці, тобто застосовується безпосередня оцінка грошей витратами праці, яка й є показником монетарної інфляції.

Постановка завдання. Мета статті – показати можливість фінансово-економічних розрахунків показників монетарної інфляції на підставі та з використанням офіційних статистичних даних для України за останні 15 років; проаналізувати результати та знайти можливі механізми взаємодії та взаємовпливу процесу монетарної інфляції та процесу зростання цін.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні використовуємо статистичні показники Держкомстату України із 2000 р. тому, що в 2000 р. у статистичній звітності Україні був уперше представлений новий показник, який до цього не надавався статистикою, а саме «Використання фонду робочого часу працівників, зайнятих у галузях економіки». Отже, з'явився показник, що відображає по галузях економіки фактично (!) відпрацьований час працівниками, що є вкрай важливим для нашого методу економічно-монетарних досліджень. Отже, будемо вважати 2000 рік відправним пунктом, від якого почнемо вести порівнювання грошових показників. Розрахунок ведемо табличним способом (*табл. 1, 3–5*).

Таблиця 1

**Оцінка фактичних (ринкових) цін продукції
сільськогосподарських підприємств витратами праці
в Україні, 2000–2003 рр.**

№ з/п	Показник	2000	2001	2002	2003
1	2	3	4	5	6

1	2	3	4	5	6
1	Випуск товарів і послуг виробниками с/г продукції (у т. ч. лісового та рибного господарств) у фактичних цінах, млн. грн. [Джерело — Статистичні щорічники України]	54536	66306	66430	66119
2	Середньооблікова кількість найманих працівників у с/г, (у т. ч. лісове та рибне), усього, тис. [Джерело — Статистичні щорічники України]	2582	2236	1903	1560
3	Використання фонду робочого часу працівниками с/г (разом із лісовим та рибним) у середньому на одного працівника (всього відпрацьовано), годин [Джерело — Статистичні щорічники України]	1673* [11, с. 374]	1678	1644	1613
4	Фонд відпрацьованого робочого часу працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне), тис. астрономічних годин (рядок 2 × рядок 3)	4314522	3752008	3128532	2516280
5	Коефіцієнт кількості годин праці в розрахунку на одну астрономічну годину робочого часу**	1,250000	1,360933	1,461311	1,632378
6	Кількість праці, що витрачена працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне), усього години витрат праці (рядок 4 × рядок 5)	5878801	5106232	4576101	4107520
7	Оцінка грошей витратами людської праці, (або, що одне й те ж саме, вартісна оцінка сільськогосподарських ринкових цін), грн. / на годину витрат праці, (рядок 1 / рядок 6)	9,28	12,99	14,52	16,10

*Розраховано як середньозважене від показників фонду робочого часу та середньої кількості працівників сільського та лісового господарств [11, с. 374, 363].

Див. далі по тексту — **Пояснення.

Пояснення. Коефіцієнт кількості годин праці у розрахунку на одну астрономічну годину робочого часу (коефіцієнт вартості) показує кількість годин праці (тобто трудову вартість), яку «вміщує в собі» одна астрономічна година роботи працівника. Підготовчий фактичний матеріал для розуміння та розрахунку такого коефіцієнта вже існує понад півстоліття.

Із 70-х років ХХ ст. у спорті кількість виконаної спортсменом роботи вимірюють сумарною кількістю биття пульсу. Показник сумарної пульсової

активності визначає суму ударів пульсу людини протягом часу її спортивної роботи. За початок відліку беруть частоту серцевих скорочень від 60 до 80 ударів за хвилину. Показник биття пульсу, наприклад «80 ударів за хвилину», означає 80 ударів пульсу (серця), які дорівнюють одній астрономічній хвилині. Такий механізм вимірювання кількості праці цілком можливо і доречно застосувати і до людської праці на виробництві, тим більше що вже накопичено багатий фактичний матеріал стосовно досліджень зв'язку праці та серцебиття.

Конкретні види праці вже давно розподіляють на групи залежно від навантаження, використовуючи як показник частоту пульсу. У 1963 р. в Англії Brown and Growden досліджували промислових робітників, пов'язаних з Slough Industrial Health Service, і опублікували в Slough Scales такі дані: залежність пульсу (в ударах за хвилину) від робочого навантаження: легка робота – 60–100, помірна – 100–125, важка – 125–150, дуже важка – 150–175 ударів за хвилину [12, с. 156]. Групою вчених Франції, Швейцарії та Бельгії в 1967 р. була видана книга Physiologie du travail (ergonomie) [13], де H. Monod and M. Pottier дають таку класифікацію робіт по частоті ударів серця: дуже легка робота – до 75, легка – 75–100, помірна – 100–125, важка – 125–150, дуже важка – 150–175, у край важка робота – більше 175 ударів за хвилину [12, с. 204]. Прикладів таких досліджень можна навести багато.

Отже, якщо взяти кількість ударів пульсу за базу показника легкої роботи у 80 уд./хв., то помірна робота буде мати коефіцієнт від 1,25 (100 уд./хв. : 80 уд./хв.) до 1,56 (125 уд./хв. : 80 уд./хв.), важка робота – від 1,57 до 1,87 (125 уд./хв. : 80 уд./хв.) до (150 уд./хв. : 80 уд./хв.), дуже важка – від 1,88 до 2,19 (150 уд./хв. : 80 уд./хв.) до (175 уд./хв. : 80 уд./хв.) і т. д. Ці коефіцієнти й є коефіцієнтами перерахунку фактичного робочого часу у години витрат праці.

Проведені дослідження дають можливість для 2000 р. взяти коефіцієнт кількості годин праці у розрахунку на одну астрономічну годину робочого часу у розмірі 1,25 (табл. 1, рядок 5). Звісно, такий коефіцієнт треба

розрахувати на підставі натурних вимірювань безпосередньо на виробництві, але такі вимірювання – справа недалекого майбутнього. Для 2001 і для наступних років, до 2014 р. включно, проведемо розрахунки коефіцієнтів вартості, пов'язуючи їх з наявними статистичними даними. Звісно, фактичних даних для такого розрахунку ще ніхто ніколи не збирав, але статистика дає показник використання фонду робочого часу працівниками сільського господарства в середньому на одного працівника (всього відпрацьовано) в астрономічних годинах (рядок 3 в *табл. 1* та той же рядок 3 в *табл. 3–5*). Якщо перемножити цей показник на коефіцієнт вартості, то будемо мати показник витрат праці (тобто трудову вартість), витрачену за один рік одним середньостатистичним робітником промисловості.

На підставі наявних статистичних даних ще не маємо можливостей розрахувати коефіцієнт вартості безпосередньо, але можемо підійти до його чисельної характеристики опосередковано. Можемо чисельно розрахувати не коефіцієнт вартості, а його змінність відносно попереднього року, а саме індекс коефіцієнта вартості відносно попереднього року, який, по суті, відображає зміни коефіцієнта вартості також, як відображає, наприклад, зміни цін індекс цін. Механізм розрахунку такий. Цілком природним є взаємозв'язок індексу вартості з індексом фізичного обсягу валового внутрішнього продукту. За початок відліку беремо 2000 р. Тоді індекс фізичного обсягу ВВП у 2000 р. дорівнює 100,0 %, а індекс вартості дорівнює 1,0 (*табл. 2*). Добуток індексу вартості та показника фактично відпрацьованого робочого часу за незмінності всіх інших факторів впливає прямо пропорційно на фізичний обсяг ВВП. Отже, можемо записати, що для 2000 р. $1673 \cdot 1,0 = 100,0\%$, а для 2001 р. – $1678 \cdot I_v = 109,2\%$. Якщо порівняти ці показники один відносно іншого, будемо мати пропорцію: $1678 \cdot I_v / 1673 \cdot 1,0 = 109,2 / 100,0$, звідки й випливає, що $I_v = 1,088746$. Нагадуємо, знайшли не коефіцієнт вартості, а індекс вартості (I_v) 2001 р. відносно 2000 р. взятого за 100%, або за 1,0. Для розрахунку коефіцієнта вартості в 2001 р. треба I_v для 2001 р. помножити на коефіцієнт вартості

попереднього 2000 р.: $1,088746 \cdot 1,250000 = 1,3609325$ (результат в *табл. 2*).

Наступний розрахунок. Для 2001 р. (тепер він базовий) $1678 \cdot 1,0 = 100,0\%$, а для 2002 р. – $1644 \cdot I_v = 105,2\%$. Якщо порівняти ці показники один відносно іншого, то будемо мати: $1644 \cdot I_v / 1678 \cdot 1,0 = 105,2 / 100,0$, звідки $I_v = 1,073757$. Для розрахунку коефіцієнта вартості у 2002 р. треба I_v для 2002 р. помножити на коефіцієнт вартості 2001 р.: $1,073757 \cdot 1,360933 = 1,461311$ (результат заносимо в *табл. 2*). За таким механізмом розраховуються й інші показники відповідно для кожного року (*табл. 2*).

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнта вартості, що перераховує астрономічні годин робочого часу в години вартості

Рік	Індекси фізичного обсягу валового внутрішнього продукту (у порівняних цінах), % до попереднього року [Джерело – Статистичні щорічники України]	Використання фонду робочого часу працівниками сільського господарства (разом із лісовим та рибним господарствами) в середньому на одного працівника (всього фактично відпрацьовано) (див. рядок 3 у табл. 1, 3–5), годин	Індекс коефіцієнта перерахунку астрономічних годин робочого часу у години вартості відносно попереднього року (індекс вартості) (I_v)	Коефіцієнт перерахунку астрономічних годин робочого часу у години вартості (у вартісні години) відносно попереднього року (коефіцієнт вартості)
1	2	3	4	5
2000	100,0	1673	1,0	1,250000
2001	109,2	1678	1,088746	1,360933
2002	105,2	1644	1,073757	1,461311
2003	109,6	1613	1,117064	1,632378
2004	112,1	1685	1,073100	1,751704
2005	102,7	1676	1,032515	1,808661
2006	107,3	1688	1,065372	1,926897
2007	107,9	1715	1,062013	2,046390
2008	102,3	1755	0,999684	2,045743
2009	85,2	1720	0,869337	1,778440
2010	104,1	1708	1,048314	1,864364
2011	105,4	1748	1,029881	1,920073
2012	100,2	1749	1,001427	1,922813
2013	100,0	1765	0,990935	1,905382
2014	89,9 [14, с. 11]	1754	0,904638	1,723681

У *табл. 3–5* представлено такі ж розрахунки за тим же розрахунковим алгоритмом, що й у *табл. 1*.

Таблиця 3

**Оцінка фактичних (ринкових) цін продукції
сільськогосподарських підприємств витратами праці в Україні,
2004–2007 рр.**

№ з/п	Показник	2004	2005	2006	2007
1	2	3	4	5	6
1	Випуск товарів і послуг виробниками с/г продукції (у т. ч. лісового та рибного господарств) у фактичних цінах, млн. грн. [Джерело — Статистичні щорічники України]	85668	94801	98410	113149
2	Середньооблікова кількість найманих працівників у с/г (у т. ч. лісове та рибне), усього, тис. [Джерело — Статистичні щорічники України]	1293	1153	1020	880
3	Використання фонду робочого часу працівниками с/г (разом із лісовим та рибним) у середньому на одного працівника (всього відпрацьовано), годин [Джерело — Статистичні щорічники України]	1685	1676	1688	1715
4	Фонд відпрацьованого робочого часу працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне) ; тис. астрономічних годин (рядок 2 × рядок 3)	2178705	1932428	1721760	1509200
5	Коефіцієнт кількості годин праці у розрахунку на одну астрономічну годину робочого часу**	1,751704	1,808661	1,926897	2,046390
6	Кількість праці, що витрачена працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне), усього години витрат праці, (рядок 4 × рядок 5)	3816446	3495107	3317654	3088412
7	Оцінка грошей витратами людської праці (або, що одне й те ж саме, вартісна оцінка сільськогосподарських ринкових цін), грн. / на годину витрат праці, (рядок 1 / рядок 6)	22,45	27,12	29,66	36,64

**Дивись Пояснення (після табл. 1)

Таблиця 4

**Оцінка фактичних (ринкових) цін продукції
сільськогосподарських підприємств витратами праці в Україні,
2008–2011 рр.**

№ з/п	Показник	2008	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
1	Випуск товарів і послуг виробниками с/г продукції (у т. ч. лісового та рибного господарств) у фактичних цінах, млн. грн. [Джерело — Статистичні щорічники України]	156072	157867	195390	261331
2	Середньооблікова кількість найманих працівників у с/г, (у т. ч. лісове та рибне), усього, тис. [Джерело — Статистичні щорічники України]	794	708	672	634
3	Використання фонду робочого часу працівниками с/г (разом із лісовим та рибним) у середньому на одного працівника (всього відпрацьовано), годин [Джерело — Статистичні щорічники України]	1755	1720	1708	1748
4	Фонд відпрацьованого робочого часу працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне); тис. астрономічних годин (рядок 2 × рядок 3)	1393470	1217760	1147776	1108232
5	Коефіцієнт кількості годин праці у розрахунку на одну астрономічну годину робочого часу**	2,045743	1,778440	1,864364	1,920073
6	Кількість праці, що витрачена працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне), усього, години витрат праці (рядок 4 × рядок 5)	2850681	2165713	2139872	2127886
7	Оцінка грошей витратами людської праці, (або, що одне й те ж саме, вартісна оцінка сільськогосподарських ринкових цін); грн. / на годину витрат праці (рядок 1 / рядок 6)	54,75	72,89	91,31	122,81

** Див. Пояснення (після табл. 1)

Таблиця 5

**Оцінка фактичних (ринкових) цін продукції
сільськогосподарських підприємств витратами праці в Україні,
2012–2014 рр.**

№ з/п	Показник	2012	2013	2014
1	2	3	4	5
1	Випуск товарів і послуг виробниками с/г продукції (у т. ч. лісового та рибного господарств) у фактичних цінах, млн. грн. [Джерело — Статистичні щорічники України]	269983	315546	381227 [15, с. 74]

1	2	3	4	5
2	Середньооблікова кількість найманих працівників у с/г (у т. ч. лісове та рибне господарства), усього, тис. [Джерело — Статистичні щорічники України]	648	571	518
3	Використання фонду робочого часу працівниками с/г (разом із лісовим та рибним) у середньому на одного працівника (всього відпрацьовано), годин. [Джерело — Статистичні щорічники України]	1749	1765	1754
4	Фонд відпрацьованого робочого часу працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне), тис. астрономічних годин (рядок 2 × рядок 3)	1133352	1007815	908572
5	Коефіцієнт кількості годин праці у розрахунку на одну астрономічну годину робочого часу**	1,922813	1,905382	1,723681
6	Кількість праці, що витрачена працівниками с/г (у т. ч. лісове та рибне), усього, години витрат праці (рядок 4 × рядок 5)	2179224	1920273	1566088
7	Оцінка грошей витратами людської праці (або, що одне й те ж саме, вартісна оцінка сільськогосподарських ринкових цін), грн. / на годину витрат праці, (рядок 1 / рядок 6)	123,89	164,32	243,43

** Див. Пояснення (після табл. 1)

Підсумовуючи результати розрахунку показників вартісної оцінки цін реалізації сільськогосподарської продукції (колонка 2 в табл. 6), можемо виконати розрахунок щорічних індексів монетарної інфляції сільськогосподарської продукції (колонка 3 в табл. 6) та провести їх порівнювання з офіційним оприлюдненим державною статистикою індексом цін на продукцію, що реалізують сільськогосподарські підприємства (колонка 4 в табл. 6).

Таблиця 6

Розрахунок індексу монетарної інфляції сільськогосподарської продукції

Рік	Оцінка цін продукції сільського господарства витратами людської праці (або, що одне й те ж саме, вартісна оцінка грошей, що формували фактичні (ринкові) ціни на сільськогосподарську продукцію) грн. / на годину витрат праці	Індекс монетарної інфляції грошей, які залучалися до процесу формування ціни сільськогосподарської продукції (річний), % до попереднього року (розраховано нами)	Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами, річний, % до попереднього року (офіційна статистика) [Джерело — Статистичні щорічники України]
-----	--	--	---

1	2	3	4
2000	9,28	100,00	155,8
2001	12,99	139,98	105,0
2002	14,52	111,78	87,4
2003	16,10	110,88	120,6
2004	22,45	139,44	105,7
2005	27,12	120,80	108,1
2006	29,66	109,37	102,4
2007	36,64	123,53	138,0
2008	54,75	149,43	110,3
2009	72,89	133,13	106,4
2010	91,31	125,27	130,0
2011	122,81	134,50	113,6
2012	123,89	100,88	106,8
2013	164,32	132,63	97,1
2014	243,43	148,14	124,3
У підсумку з 2000 р. по 2014 р.	—	2623,18	399,23

Висновки з проведеного дослідження. У статті розглянуто інфляційні процеси стосовно цін на сільськогосподарську продукцію, тому наступні висновки є коректними саме для цін аграрного сектору в Україні для умов, що склалися впродовж 2000–2014 рр.

Із 2000 до 2014 р., тобто за 15 років, монетарна інфляція показує збільшення цінового навантаження на одиницю праці для продукції сільського господарства більш ніж у 26 разів (у 26,2318, колонка 2, *табл. б*). За той же період ринкове зростання цін на сільськогосподарську продукцію відбулося тільки у чотири рази (у 3,9923, колонка 4, *табл. б*). Зважаючи на результативні дані, що зібрані в *табл. б* та проілюстровані графіком (рис. 1), можемо запропонувати такі висновки.

Темпи зростання монетарної інфляції не співпадають з темпами росту цін. Темпи зростання монетарної інфляції є вищими за темпи зростання цін. Явний незбіг темпів наглядно спостерігається на графіку (рис. 1).

Спостерігається прямо пропорційний зв'язок між монетарною інфляцією та індексом цін (принаймні для сільськогосподарських цін у 2000–2014 рр. в Україні), тобто за умови зростання вартісної оцінки грошей, що формували фактичні (ринкові) ціни на сільгосппродукцію, індекс цін також зростає.

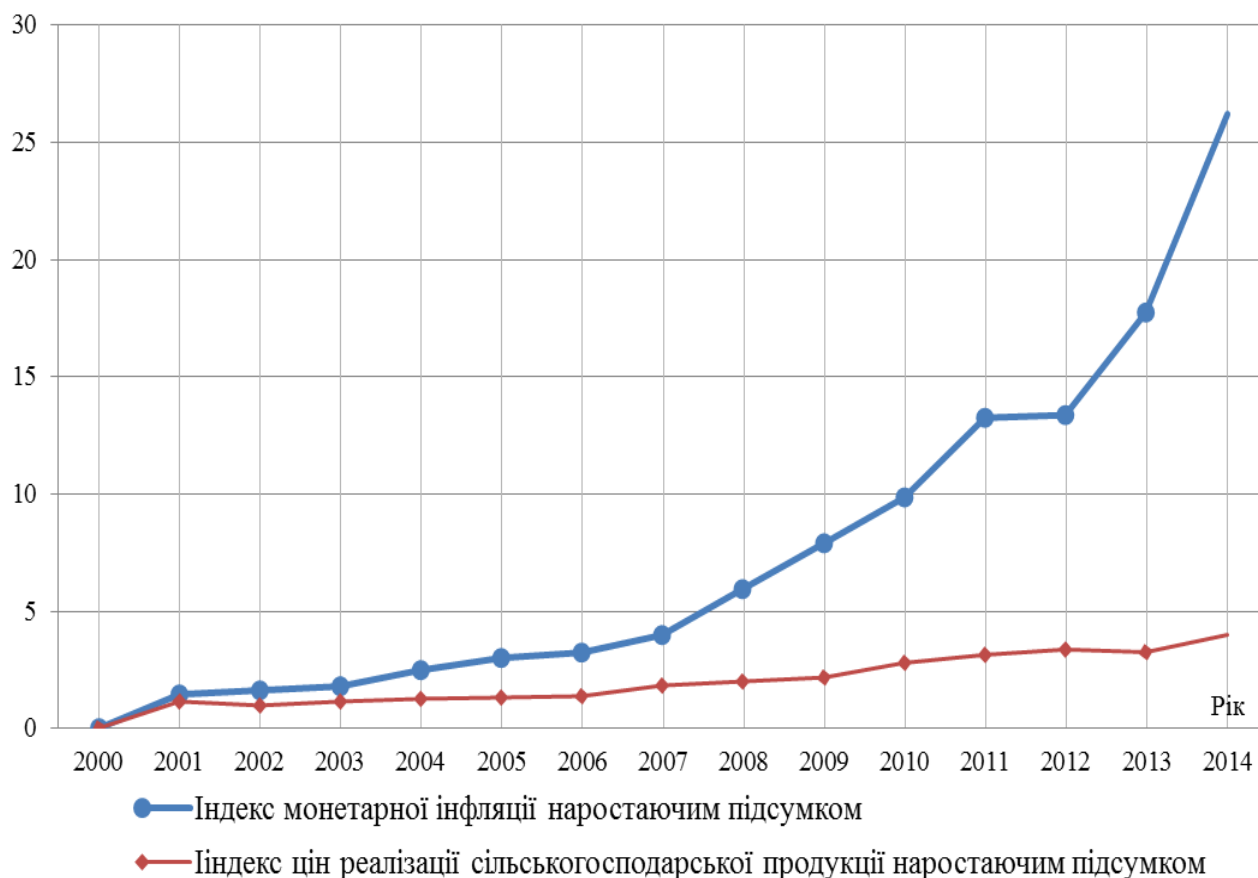

Рис. 1. Графік порівнювання темпів росту індексів монетарної інфляції та індексів цін на сільськогосподарську продукцію

Також спостерігається випереджуюча тенденція росту індексу монетарної інфляції стосовно індексу цін, а саме спочатку зростає монетарний індекс, а вже після нього фіксується зростання індексу цін. Випереджувальна тенденція росту індексу монетарної інфляції щодо індексу цін має випереджувальний термін (проміжок часу) від півроку до двох років.

За умов зупинки росту монетарної інфляції зростання цін зупиняється також, причому в той же часовий період, без лагу в часі, та ще й впливає на стабілізацію цін упродовж наступного періоду, можливо, до року (див. 2011 – 2012 рр. у *табл. 6*).

На нашу думку, індекс зростання цін не є показником інфляції, це лише тільки показник росту цін, який, за певних умов, може бути спровокований як інфляцією, так і не інфляційними чинниками.

Всі наведені вище висновки є попередніми і потребують подальшої перевірки. Але один висновок можемо зробити як узагальнюючий уже тепер.

Показники монетарної інфляції та показники зростання цін (індекс цін, рівень цін) – це різні показники, які є самостійними за механізмами їх виникнення, але є взаємопов’язаними за механізмами їх прояву.

Взаємозв’язок та взаємовплив цих показників потребує подальшого дослідження. Отже, цілком доцільними є подальші дослідження для накопичення матеріалів у напрямку щодо взаємозалежності або ж її відсутності між монетарною інфляцією та зростанням або падінням цін.

Список використаних джерел:

1. Зайцев О.В. Вимірювання цінності грошей / О.В. Зайцев // Вісник Української академії банківської справи. – 2015. – № 2(39). – С. 46–52.
2. Зайцев А.В. Исчисление величины стоимости продукта труда / А.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». – 2004. – № 6(65). – С. 159–165.
3. Зайцев А.В. Развитие принципов экономической науки / А.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». – 2010. – № 1. – Т. 2. – С. 5–21
4. Zaitsev O. Objective value of commodities, its definition and measurement / O. Zaitsev // Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky, Košice, Slovakia. – 2016. – Volume 4. – № 6, – P. 184–186.
5. Zaitsev O.V. Monetary Inflation and its Connection with Rising Prices / O.V. Zaitsev // Journal of Advanced Research in Law and Economics. – 2016. – Vol. 7. – № 3. – С. 698–707.
6. Гальчинський А. Теорія грошей : [навч. посіб.] / А. Гальчинський ; 3-є вид. – К. : Основи, 1998. – 415 с.
7. Гроші та кредит : [підручник] / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазепко [та ін.] ; за заг. ред. М.І. Савлука ; 4-е вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2006. – 744 с.
8. Основи економічної теорії : [підручник] / А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г. Н. Климко [та ін.] ; за ред. А. А. Чухна. – К. : Вища шк., 2001. – 606 с.

9. Макроекономіка : підручник / За ред. В. Д. Базилевича ; 4-е вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 743 с.
10. Система национальных счетов 2008. (СНС 2008) / Европейская комиссия. Международный валютный фонд. Организация экономического сотрудничества и развития. Организация Объединенных Наций. Всемирный банк. – Нью-Йорк, 2012. – 827 с.
11. Статистичний щорічник за 2000 рік / За ред. О. Г. Осауленка. – К. : Техніка, 2001. – 600 с.
12. Руководство по физиологии труда / Под ред. проф. М.И. Виноградова. – М. : Медицина, 1969. – С. 408.
13. Шеррер Ж. Физиология труда. Эргономия. / Ж. Шеррер ; пер. с фр. ; под ред. З.М. Золиной. – М. : Медицина, 1973. – С. 496.
14. Збірник «Україна — 2014» / Відп. за вип. О. А. Вишневська. – К. : Держаналітінформ, 2015. – 28 с.
15. Статистичний збірник. Україна у цифрах 2015 р. / За ред. І. М. Жук ; відп. за вип. О. А. Вишневська, К. : Державна служба статистики України, 2016. – 239 с.

Бібліографічний опис: Зайцев, О. В. Монетарна інфляція та її зв'язок з індексом цін на продукцію сільського господарства / О. В. Зайцев // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ». Національний університет харчових технологій ГО "Інститут проблем конкуренції". — Київ, Україна — 2016. — № 6. — С. 76-89.